

Recerca

Avaluació dels programes de violència general als centres penitenciaris

Ismael Loinaz
Universitat de Barcelona

Generalitat de Catalunya
**Centre d'Estudis Jurídics
i Formació Especialitzada**

Agraïments i participants

Aplicadors i caps de programes

- Iris Albert Bau – psicòloga
- Javier Alonso Roda – educador
- Mónica Aragón Rubio – educadora
- Samantha Arbalat Medina – psicòloga
- Aida Casals Pago – psicòloga
- Francesc Clavé Escrig – psicòleg
- Arantza Herrador Carabante – psicòloga
- Laura La Blanca Leal – psicòloga
- Fatima Leal Maroto – educadora
- Raquel López Molina – educadora
- Mariona Miquel Capell – cap de programes
- Florencia Molinero Redrado – cap de programes
- Georgina Neira Agost – educadora

- Manel Noya Sastriques – cap de programes
- Mireia Perez del Olmo – cap de programes
- Gemma Torné Queralto – cap de programes d'atenció especialitzada

Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

- Manel Capdevila Capdevila – Cap de l'Àrea d'Investigació i Formació en Execució Penal
- Paula Ribas Plano – Unitat d'Investigació en Execució Penal

Unitat de Programes d'Intervenció Especialitzada

- Imma Ibern Regàs

OBJECTIUS

General: Avaluar l'eficàcia terapèutica, amb un disseny pre/post, del nou programa específic de violència general.

Específics:

- Perfil dels participants
- Millores als participants
- Canvis per àrea després del programa
- Valorar el nou programa r

El nou programa específic de tractament de violència general

- Dècada del 2000 tractament de delinqüents violents (conegut com DEVI)
- 2018: versió actualitzada
- Nou model d'intervenció dirigit a les necessitats

Itinerari nou programa

INTERVENCIIONS PRÈVIES NECESSÀRIES

Intervenció socio-educativa

1. Taller d'educació emocional

Intervenció psico-educativa

M1. Creu en el canvi

M3. Gestió emocional

PROGRAMA ESPECÍFIC

Programa d'intervenció en violència general

1. Inici del programa específic

2. Autobiografia delictiva

3. El funcionament de la conducta delictiva

4. Analitzem i treballem el delictes

5. Deixem d'exercir la violència

6. Prevenció de recaigudes

7. Tancament de mòdul

INTERVENCIIONS FINALS NECESSÀRIES

Intervenció psico-educativa

M5. Preparant la vida en comunitat

DISSENY

Disseny intergrups, amb un grup de tractament (GT) i un grup control (GC).

Escala de qualitat metodològica de Sherman et al. (1997; veure Redondo, 2017):

4 de 5.

1. Grandària mostral superior a 30 subjectes	52GT + 42GC	✓
2. <u>Assignació aleatòria als grups.</u>	<u>NO</u>	✗
3. Taxa de mortalitat experimental inferior al 20% de la mostra inicial.	<10%	✓
4. Utilització d'almenys una variable de mesura criteri (VD) normalitzada, objectiva (test, reincidència...).	Protocol psicomètric amb 10 eines	✓
5. Inclusió d'un grup control.	SÍ	✓
6. Existència de mesures pretest.	SÍ	✓
7. Equivalència entre totes les mesures pre i post, amb suficient informació quantitativa com per a calcular grandàries de l'efecte.	SÍ	✓

EINES

- **EMOCIONS.** *Emotion Regulation Questionnaire (ERQ)* (Gross i John, 2003).
- **DISTORSIONS COGNITIVES.** *How I Think Questionnaire (HIT-Q)*(Barriga i Gibbs, 1996). 18 ítems
- **AUTOESTIMA.** *Escala d'Autoestima de Rosenberg* (Rosenberg, 1965).
- **IMPULSIVITAT.** *Barratt Impulsiveness Scale* (BIS-15; (Spinella, 2007).
- **IRA.** *Inventari d'Expressió d'Ira Estat-Tret (STAXI-2)* (Spielberger, 1999). Nomes tret.
- **EMPATIA:** *Índex de Reactivitat Interpersonal (IRI)* (Davis, 1980).
- **HABILITATS SOCIALS:** *Escala d'habilitats socials (EHS)* (Gismero, 2000). Selecció de ítems.
- **MOTIVACIÓ PER AL CANVI.** *University of Rhode Island Change Assessment, URICA-S.* 32 ítems
- **DESITJABILITAT SOCIAL.** *Escala de Desitjabilitat Social de Marlowe i Crowne* versió breu (DS-18).
- **SOLUCIÓ DE PROBLEMES.** *Inventari de Solució de Problemes Socials-Revisat forma breu* (SPSI-R: forma breu). 25 ítems.

PARTICIPANTS

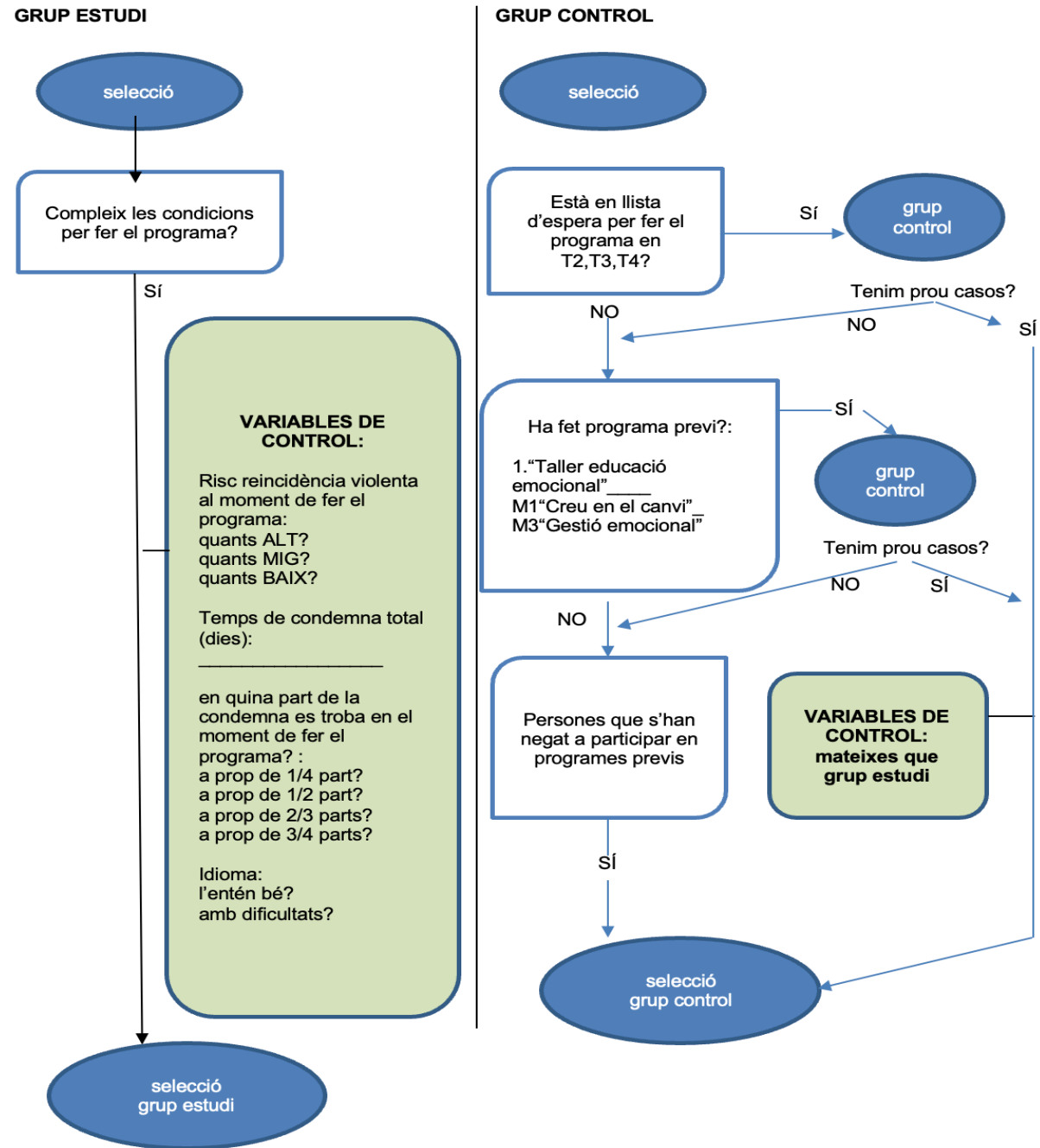
TRACTAMENT: 52

CONTROL: 42

Molt bon ajust de les mostres
*(“nivell experimental casos
emparellats”).*

*En tot excepte en participació en
programes previs
(possible covariable; possible canvi
també durant la recerca en grup
control).*

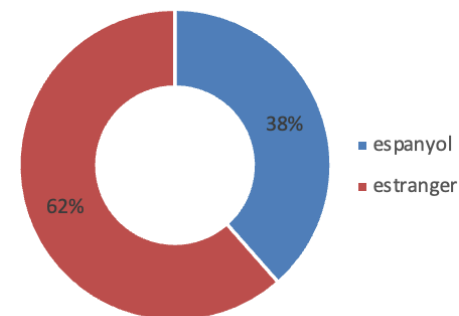
Figura X. Criteris de selecció de la mostra

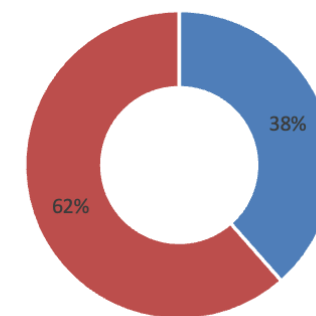
Tractament vs. Control

Variable	Grup tractament	Grup control	
N	52	42	p
Edat (M/DT)	38,96 (11,73)	37,62 (10,51)	,573
Origen			1
espanyol	38,5% (20)	38,5% (15)	
estranger	61,5% (32)	61,5% (24)	
Nivell educatiu			,864
Secundaria	61,5% (32)	66,7% (26)	
FP/Cicle formatiu	30,8% (16)	23,1% (9)	
Batxillerat	5,8% (3)	7,7% (3)	
Universitat	1,9% (1)	2,6% (1)	
Idioma (castellà)			,864
L'entén	15,5% (8)	15,8% (6)	
S'expressa	84,6% (44)	84,2% (32)	

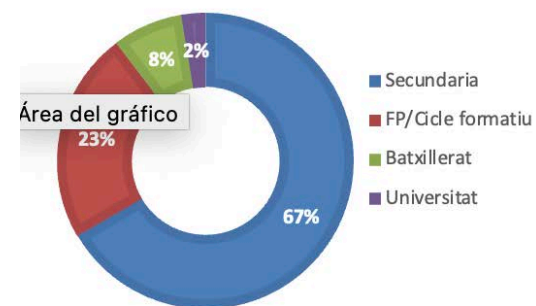
Tractament

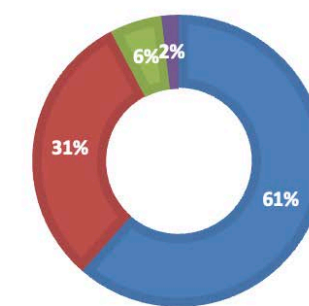
Control

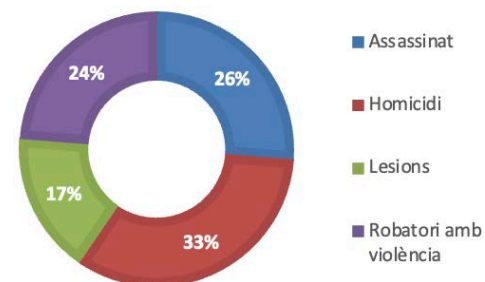
Control

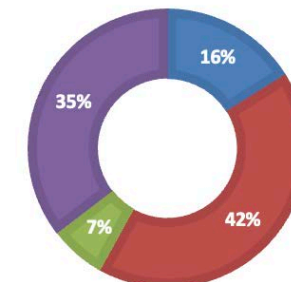
Tractament

Tractament

Control

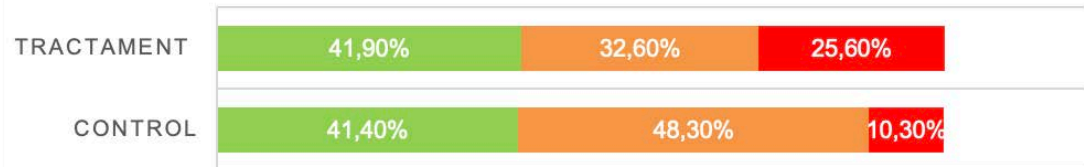

RISC PRE-TRACTAMENT

DIFERÈNCIES NO SIGNIFIVATIVES

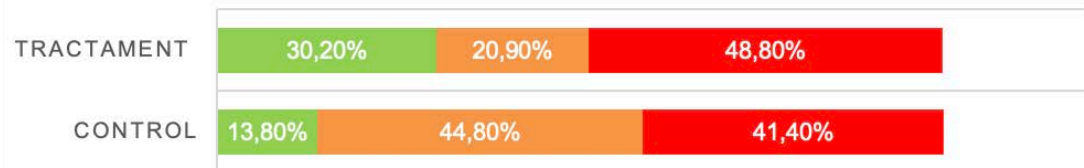
VIOLENCIA AUTODIRIGIDA

■ Baix ■ Mig ■ Alt

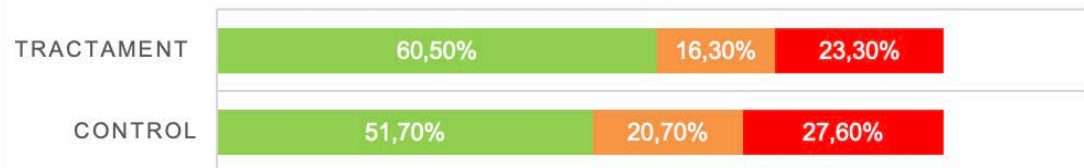
VIOLENCIA INTRA-INSTITUCIONAL

■ Baix ■ Mig ■ Alt

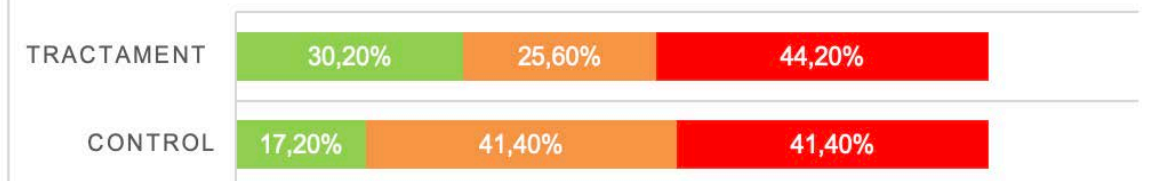
REINCIDÈNCIA DELICTES GENERAL

■ Baix ■ Mig ■ Alt

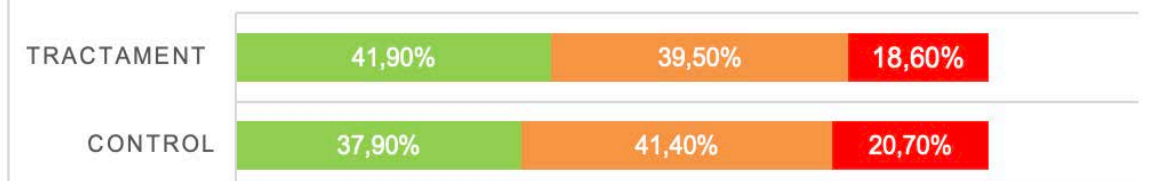
REINCIDÈNCIA VIOLENTA

■ Baix ■ Mig ■ Alt

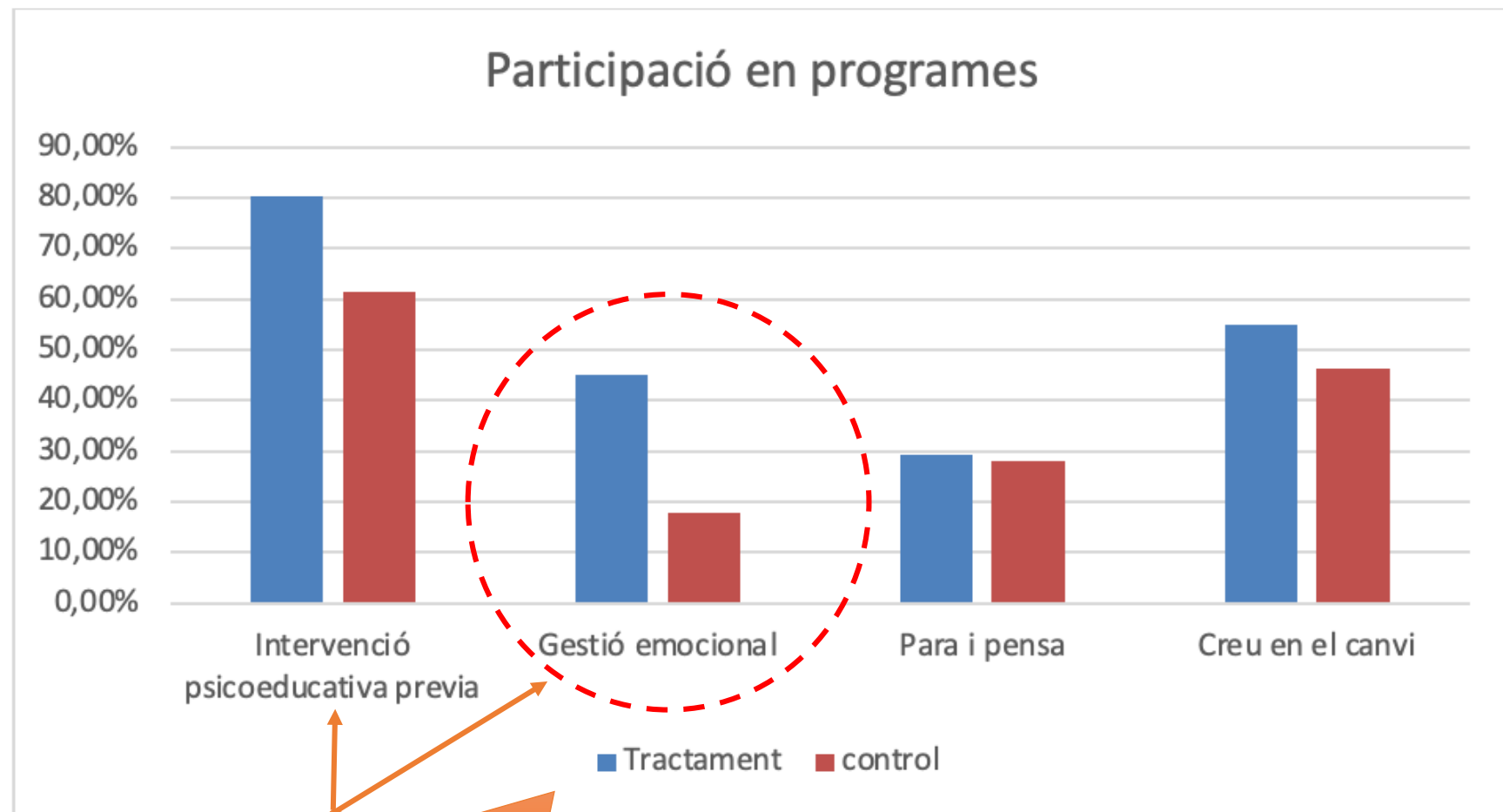

TRENCAMENT DE CONDEMNA

■ Baix ■ Mig ■ Alt

PROGRAMES PREVIS

DIFERÈNCIES SIGNIFIVATIVES

CANVI POST-TRACTAMENT

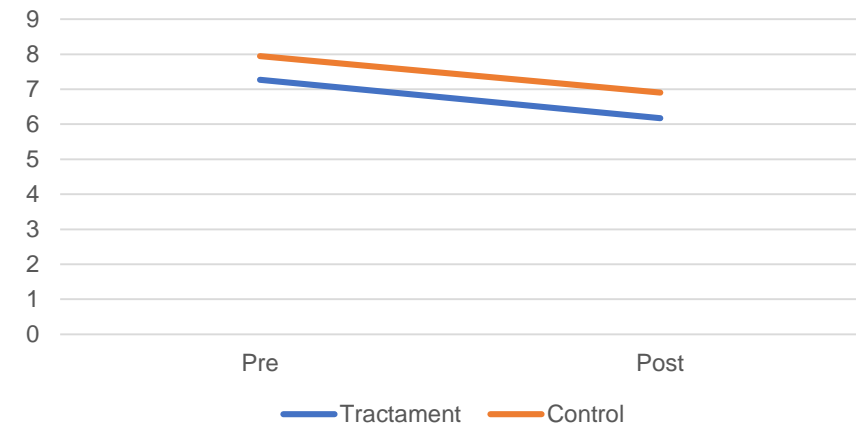
Canvi en el temps mostra total

Poc canvi pre-post al conjunt de la mostra:

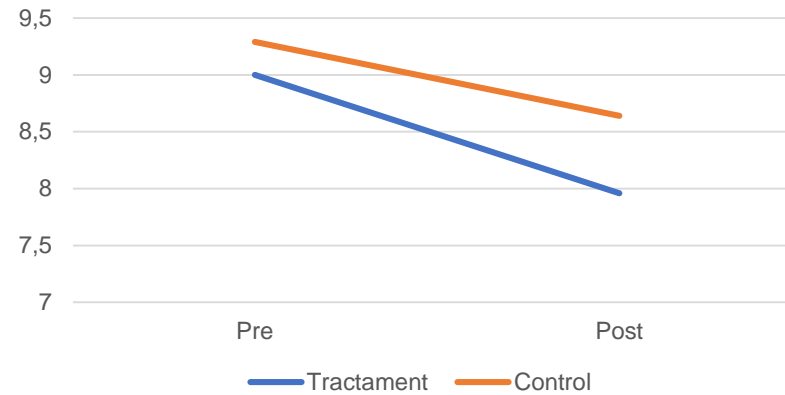
- ↓ self HIT (no reflexió sobre conseqüències dels actes)
- ↓ conseqüències HIT (esperar el pitjor)
- ↓ impul. Motora
- ↑ supressió emocional
- ↑ HHSS mostrar desconfort
- ↑ control intern ira
- ↓ expressió general ira

Tractament vs. Control

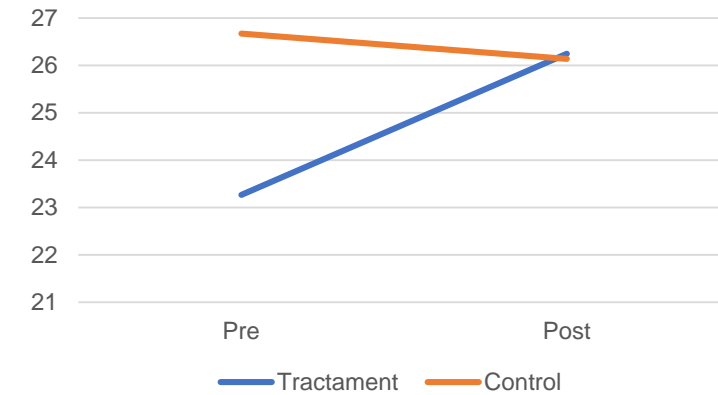
HIT-Q Conseqüències

Impulsivitat motora

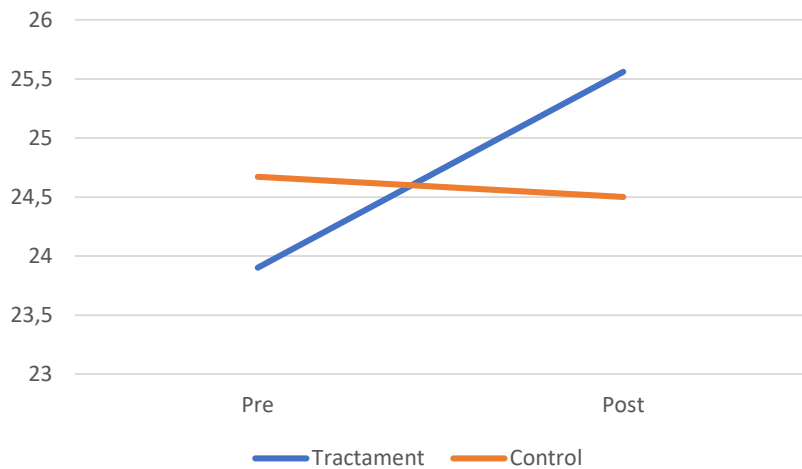

Reavaluació cognitiva

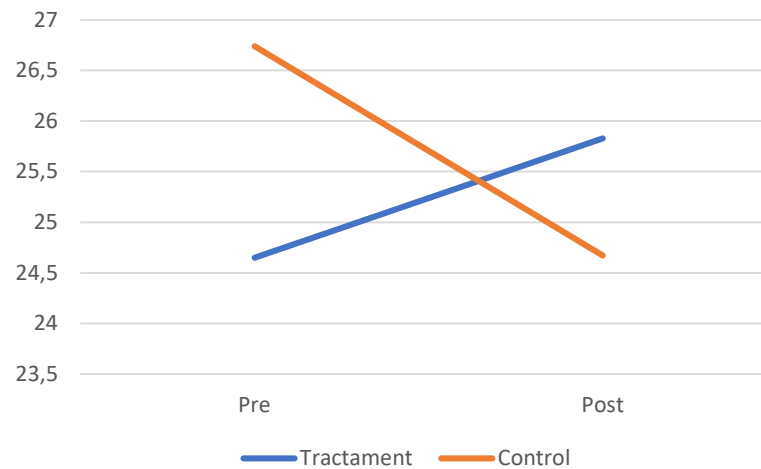

canvis en la direcció esperada i desitjada conforme als objectius del tractament

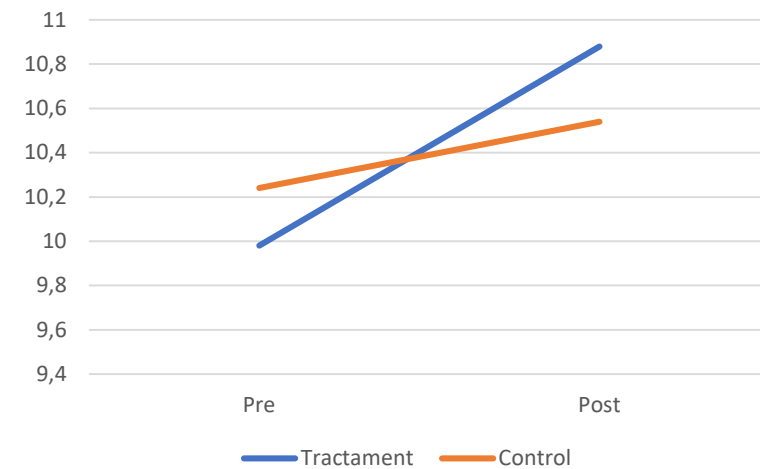
Empatia - perspectiva

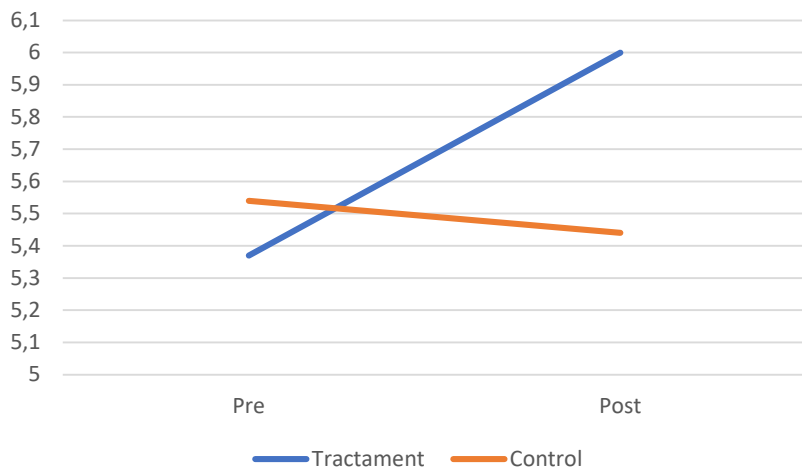
Empatia - preocupació

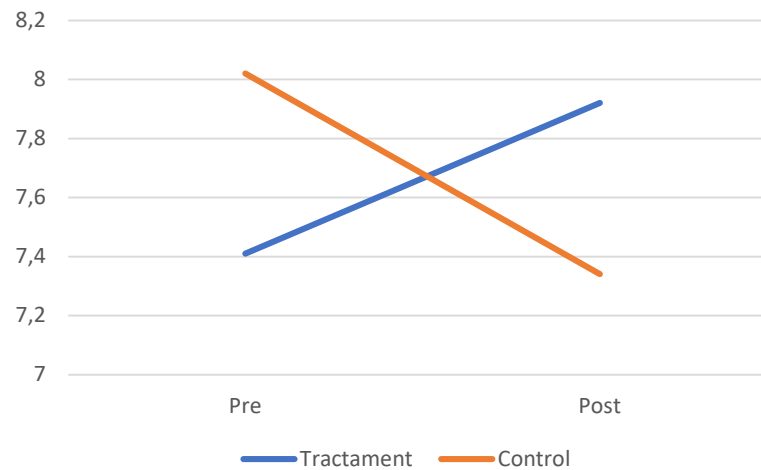
EHS - disconfort

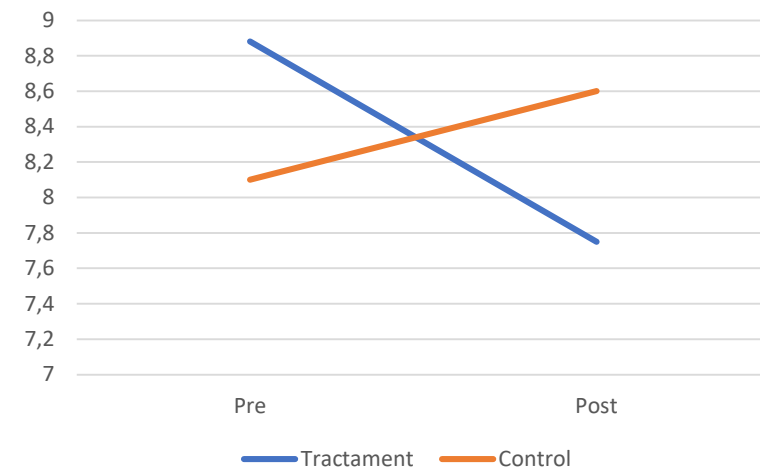
EHS - dir no

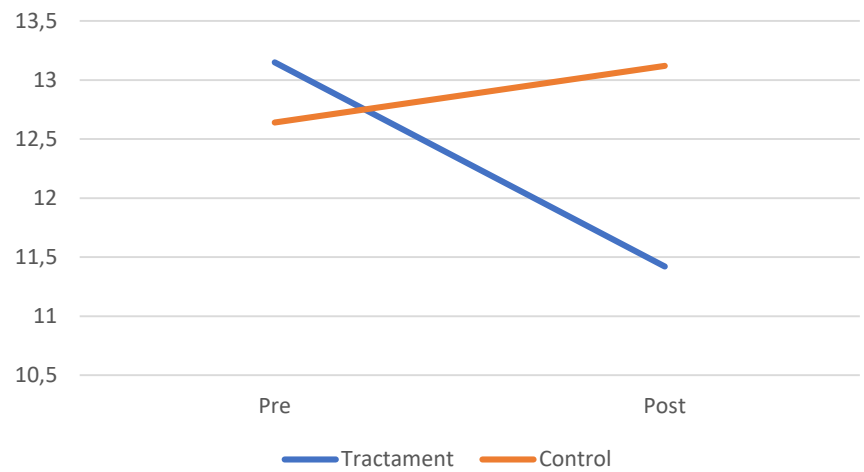
EHS - peticions

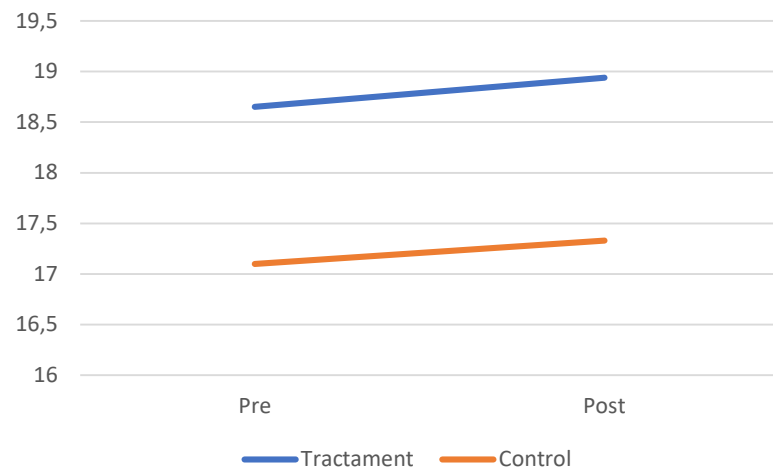
URICA - Precontemplació

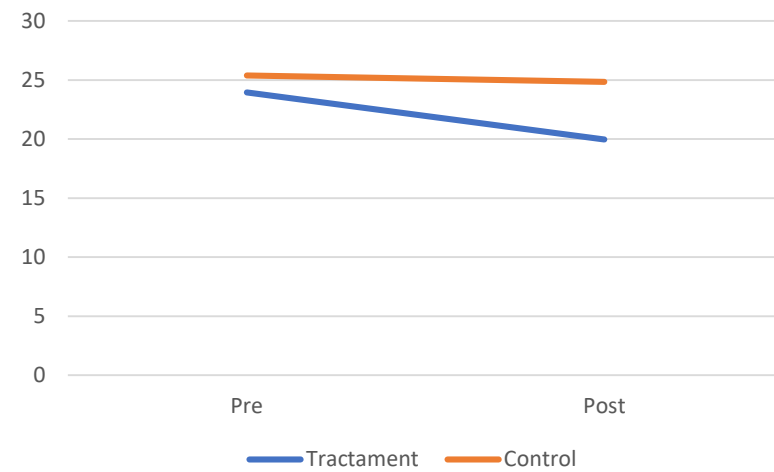
STAXI - exp. interna

STAXI - control ext.

STAXI - IEI

Canvi en risc

- NO diferència en % de nivell de risc, tendències de reducció del risc són millors en els subjectes en tractament.

Taula. Canvi al risc de Reincidència violenta (grup tractament)

		Reincidència violenta (post)			Total	
		Alt	Mig	Baix		
Reincidència violenta (pre)	Alt	n	11	6	2	19
		%	57,9%	31,6%	10,5%	
	Mig	n	1	5	5	11
		%	9,1%	45,5%	45,5%	
	Baix	n	0	0	13	13
		%	0,0%	0,0%	100,0%	
Total		Total pre	12	11	20	43
		%	27,9%	25,6%	46,5%	

Taula. Canvi al risc de Reincidència violenta (grup control)

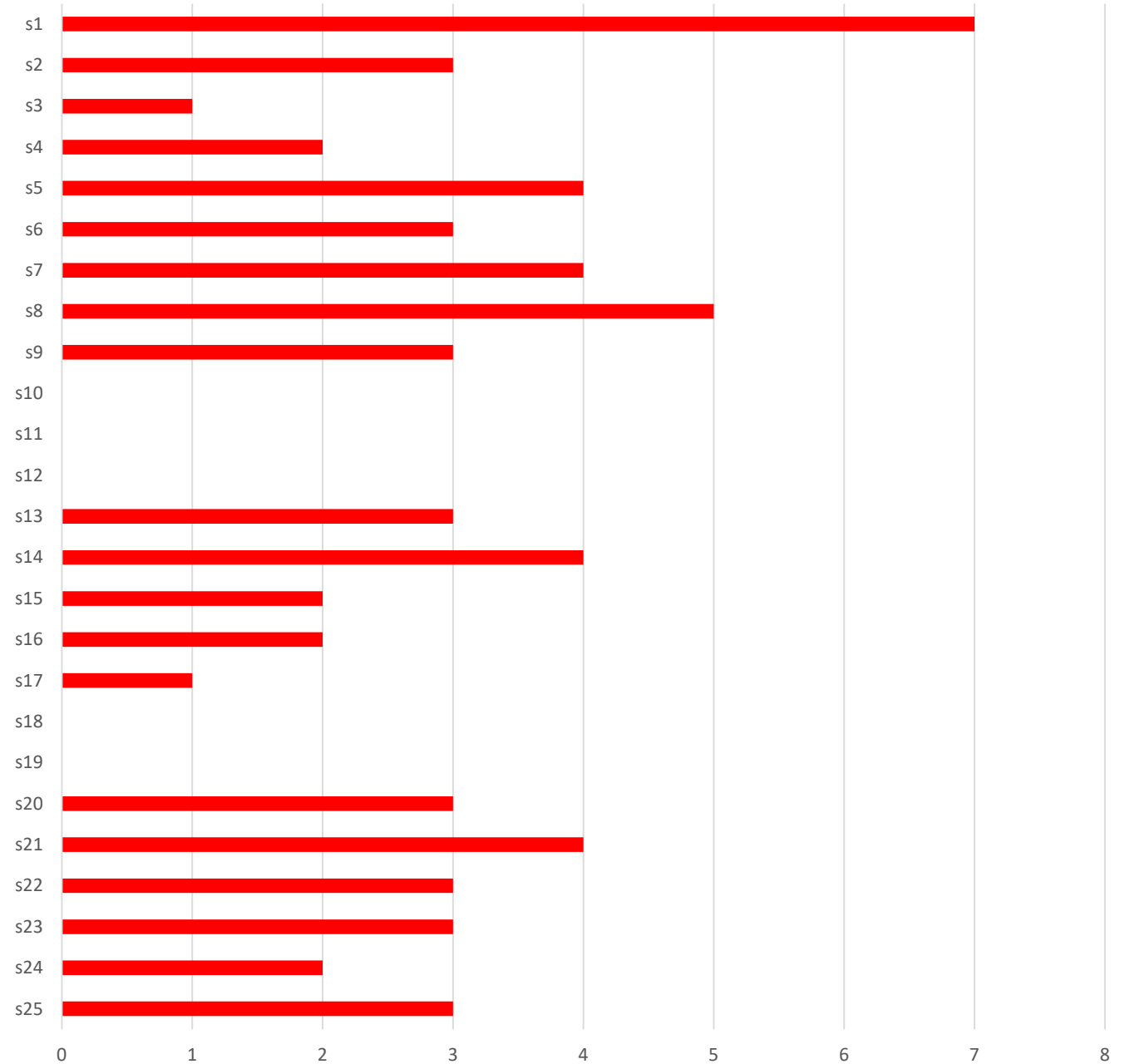
		Reincidència violenta POST			Total	
		Alt	Mig	Baix		
Reincidència violenta (pre)	Alt	n	8	3	1	12
		%	66,7%	25,0%	8,3%	
	Mig	n	1	6	5	12
		%	8,3%	50,0%	41,7%	
	Baix	n	0	1	2	3
		%	0,0%	33,3%	66,7%	
Total		Total pre	9	10	8	27
		%	28,0%	40,0%	32,0%	

OPINIONS PROGRAMA

Criteri professional

Índex de
problemes
(0-10) per sessió

Propostes modificables per sessió

Sess. 1	Sess. 2	Sess. 3	Sess. 4	Sess. 5
Eliminar Full d'avaluació de continguts	Retrasar autobiografia No s'entén si es demana amb autobiografia Millor fer-ho fora de la sessió	no queda clara la diferència entre violència i agressivitat	Exemples infantils Manca material de suport, que es puguin endur per llegir. Les situacions (1-3) de l'activitat no consten al manual de l'intern Dificultats alhora de fer el ABC, costa identificar emocions, pensaments i conductes.	corba de la ira: tècnic, no s'entén, fer-la més senzilla Manca material respecte els senyals de la ira els costa identifica "els meus disparadors" La part de l'exercici sobre l'enuig, es poc concret i els hi costa desenvolupar-ho, no entenen què tenen que posar. trobat a faltar un petit espai per explicar distorsions cognitives (malgrat s'abordin més endavant)

2023

d

Debat a bat
cejfe

<u>Sess. 6</u>	<u>Sess. 7</u>	<u>Sess. 8</u>	<u>Sess. 9</u>	<u>Sess. 10</u>
<p>costa pensar en les conseqüències de la víctima</p>	<p>No s'entén el Factor Oportunitat; manca explicació</p> <p>La història de l'Hugo: molt infantil, no s'identifiquen</p>	<p>Els mecanismes de defensa no són els que s'han de treballar al DEVI.</p> <p>Canviar mecanismes</p> <p>Refer la taula "classifico els meus mecanismes de defensa"</p> <p>Es substitueix la redacció del delicte per la lectura del testimoni de sentència</p>	<p>no <u>dóna</u> temps de fer l'AFD de l'Hugo</p> <p>Mostren dificultats per identificar alguns factors <u>predisponents</u> com l'estil de vida</p> <p>la majoria presenta dificultats en entendre quins mecanismes de defensa van influir en el seu delicte</p>	<p>Es proposa ferla darrera les sessions 5 i 6</p> <p>Els exercicis es centren en la gestió de la ira i diferents interns identifiquen en el delicte altres emocions, la por, l'eufòria...</p> <p><u>Role playing</u> sobre situacions viscudes durant els últims mesos, on hagin estat capaços de substituir la resposta violenta per altra</p>

CONCLUSIONS I REPTES

- **Indicadors psicomètric:** participants al programa canvis significatius vinculats a cognicions, impulsivitat, regulació emocional, empatia, habilitats, ira i estadi de canvi. No al risc.
- **Puntuacions “post”:** similars entre grups malgrat la millora del GT (alternativa: “índex de canvi fiable”).
- **Protocol avaluació:** criteri “desitjable”? (exemple ERQ), valors de referència?
- Futur → comparar Criteri professional vs. Canvi vs. Reincidència

Recomanacions pràctiques

- Millores i correccions del programa: Debat a bat
- No incloure al programa participants amb riscos baixos (*RisCanvi*)
- Mantenir l'hàbit d'efectuar avaluacions abans i després del tractament
- Valorar l'adaptació o el desenvolupament d'intervencions amb dones

Moltes gràcies

Ismael Loinaz
iloinaz@ub.edu

Segueix-nos a: @cejfe Cejfe

